

Mikuláš Mikolaj

POSTAVENIE ÚSTREDNÝCH ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY V ČESKOSLOVENSKEJ FEDERÁCI

Československá federácia, vychádzajúc z leninského poňatia princípu národnej rovnoprávnosti a z bohatých skúseností sovietskej federácie i z československých národných a historických tradícií, venovala veľkú pozornosť ústavnej úprave a ústavným zárukám národnej rovnoprávnosti v celej sústave federatívneho zriadenia.

Československá federácia predstavuje tie štátne útvary, ktoré si vytvárajú svoje vlastné štátne orgány (zákonodárne, výkonné, súdne i iné), medzi ktoré v rámci del'by práce rozdeľuje pôsobnosť stanovenú im ako štátom ústavným zákonom o československej federácii.

V podmienkach federácie pôsobia relatívne samostatné systémy ústrednej štátnej správy, riadené rôznymi vládami a zodpovedné rôznym zastupiteľským zborom.

Preto rozlišujeme federálne a republikové ústredné orgány štátnej správy, ktorých pôsobnosť je síce odvodená z ústavného zákona o československej federácii, ale je stanovená v iných právnych predpisoch¹.

¹ Ústavný zákon č. 126/1970 o opatreniach v sústave federálnych ústredných orgánov, v čele ktorých stojí člen vlády ČSSR, ústavný zákon č. 157/1973 Zb. o zriadení federálneho ministerstva hutníctva a ťažkého strojárstva a federálneho ministerstva všeobecného strojárstva, Ústavný zákon č. 147/1979 Zb. o zriadení federálneho ministerstva elektrotechnického priemyslu, ústavný zákon č. 114/1983 Zb. o zriadení Štátnej komisie pre vedeckotechnický a investičný rozvoj, Zákon č. 133/1970 Zb. o pôsobnosti federálnych ministerstiev, zákon ČNR č. 2/1969 Zb. o zriadení ministerstiev, a iných ústredných orgánov štátnej správy Českej socialistickej republiky, Zákon SNR č. 207/1968 Zb. o zriadení ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej socialistickej republiky.

I. CHARAKTERISTIKA ŠTÁTNEJ SPRÁVY V ČESKOSLOVENSKEJ FEDERÁCI

Federatívne usporiadanie Československej socialistickej republiky predstavuje vo výstavbe ústredných orgánov štátnej správy kvalitatívnu zmenu proti unitárnemu štátu².

Ústavný zákon o československej federácii rozdelil bývalú pôsobnosť unitárneho štátu medzi ČSSR na jednej strane a ČSR a SSR na strane druhej. Pritom boli niektoré veci zverené ČSSR do výlučnej pôsobnosti a iné do spoločnej pôsobnosti ČSSR a oboch republík a do výlučnej pôsobnosti republík³.

Do výlučnej kompetencie federácie patria zahraničné veci, menovite zahraničná politika, uzatváranie medzinárodných zmlúv, zastupovanie ČSSR a rozhodovanie o otázkach vojny a mieru, obranu ČSSR, mena, federálne štátne hmotné rezervy, federálne zákonodárstvo a správa v rozsahu pôsobnosti federácie, kontrola činnosti federálnych orgánov a ochrana federálnej ústavnosti⁴.

Výlučná pôsobnosť federácie znamená, že v týchto sférach rozhodujú výlučne zákonodárne a výkonné orgány štátnej moci, orgány štátnej správy a súdne orgány federácie.

Do spoločnej pôsobnosti federácie a oboch republík patrí: plánovanie, financie, bankovníctvo, cenové veci, zahraničné hospodárske vzťahy, priemysel, poľnohospodárstvo a výživa, doprava, pošty a telekomunikácia, veda, technika, investičná činnosť, práce, mzdy, sociálna politika, sociálno-ekonomické informácie (štatistika), právna úprava socialistickeho podnikania a hospodárska arbitráž, normalizácia, veci mier a váh, priemyslové práva a štátne skúšobníctvo vnútorný poriadok a bezpečnosť štátu, veci tlače a iných informačných prostriedkov a kontrola⁵.

Do výlučnej pôsobnosti republík patrí najmä: zdravotníctvo, školstvo, kultúra, vnútorný obchod, spravodlivosť, lesné a vodné hospodárstvo, geodézia a kartografia, udeľovanie vedeckých hodností, bezpečnosť práce⁶.

² Ústavný zákon č. 143/1968 Zb. o československej federácii, v znení ústavného zákona č. 125/1970 Zb. (ďalej len „ústavný zákon o československej federácii“).

³ Pokiaľ ústavný zákon o československej federácii obsahuje ustanovenia o výlučnej a spoločnej pôsobnosti, nemožno ich priamo z týchto ustanovení vzťahovať na ústredné orgány štátnej správy.

⁴ Článok 7 ústavného zákona o československej federácii.

⁵ Článok 8 ods. 2 ústavného zákona o československej federácii.

⁶ Táto pôsobnosť nie je vymedzená v ústavnom zákone o československej federácii pozitívne, podľa čl. 9 ústavného zákona o československej federácii platí, že veci, ktoré nie sú taxatívne zverené ČSSR, patria do výlučnej pôsobnosti ČSR a SSR.

II. FAKTORY VPLÝVAJÚCE NA FORMOVANIE SYSTÉMU ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY

Z celého komplexu sociálnych faktorov majúcich vplyv na stupeň organizácie systému orgánov štátnej správy, najväčší význam majú nasledujúce:

- federatívny charakter národno-štátneho usporiadania štátu,
- zriadenie národných republík,
- technicko-ekonomická štruktúra národného hospodárstva a sociálno-kultúrnej výstavby,
- ako pokračovanie týchto faktorov, predovšetkým posledného – centralizácia a decentralizácia štátnej správy, medziodvetvová koordinácia.

Doterajší vývoj sústavy štátnej správy z hľadiska jej organizácie zahŕňa vývoj tradičných organizačných článkov sústavy štátnej správy, ale aj postupný vznik a vývoj nových orgánov štátnej správy. Tento vývoj bol sprevádzaný aj zánikom určitých orgánov.

Najpočetnejší vznik nových orgánov štátnej správy súvisí s realizáciou myšlienky federalizácie štátu. Federalizácia štátnej správy položila základy na pretvorenie československej socialistickej štátnej správy ako štátnej správy unitárneho štátu na štátnu správu štátu federalizovaného.

Je zrejmé, že myšlienka federalizácie štátu sa nerealizovala v takej podobe, aby jednotlivé sústavy štátnej správy, ktoré sa na jej základe vytvorili, boli izolovanými sústavami, naopak, aby to boli sústavy umožňujúce uskutočňovať:

- proces výkonu štátnej správy v celom jeho rozsahu,
- na základe rovnakých politicko-organizačných princípov,
- pri využití dlhodobej organizačnej skúsenosti,
- koordinovane,
- na určitej kvalitatívnej úrovni,
- pri širokej výmene skúseností a
- za účelom realizácie toho istého strategického cieľa⁷.

Štátna správa, i keď ju vytvárajú tri všeobecné sústavy, zachovala si svoj dynamický ráz, že sa môže vhodným spôsobom adaptovať na realizáciu nielen rozširujúcich sa tradičných úloh, ale aj na realizáciu nových úloh.

Technicko-ekonomická štruktúra národného hospodárstva a sociálno-kultúrnej výstavby v súčasnej epoche je predovšetkým odvetvová, t.j. zahrňujúca veľké, svojou výrobou alebo inou činnosťou, rovnorodé skupiny

⁷ Pozri: M. Gašpar, *Federálne a republikové orgány štátnej správy v podmienkach československej federácie*, „Právnik“ 1979, č. 1, s. 1 a nasl.

podnikov alebo sociálno-kultúrnych zariadení. Tieto skupiny tvoria technicko-ekonomické a sociálno-kultúrne odvetvia.

V historickom vývoji počet odvetví národného hospodárstva a sociálno-kultúrnej výstavby silne vzrastá, a to jednak počet nových odvetví, jednak počet delení už existujúcich odvetví.

Prax socialistickej štátnej správy poukazuje, že vplyv technicko-ekonomických odvetví na systém orgánov štátnej správy môže mať dvojakú formu:

- priama: a to vtedy, keď každé odvetvie technicko-ekonomické tvorí základ jedného z odvetvia štátnej správy na čele s ministerstvom,

- druhá forma vplyvu na systém orgánov štátnej správy je zložitejšia, napr. za základ organizácie správy sa považovalo územie so všetkými na ňom sa nachádzajúcimi podnikmi. To znamená, že význam mal už aj len sám výskyt závodov, združení, odvetví, slúžiaci za bázu pre formovanie orgánov správy časťami odvetví na územnom princípe.

V osobitných prípadoch princíp odvetvovej správy technicko-ekonomických odvetví sa spája s územným princípom. Jednak základným princípom zostane odvetvový princíp, teritoriálny zostane len odvodeným.

Medziodvetvová koordinácia ako jeden z vážnych faktorov, ktorý nachádza odraz v systéme orgánov štátnej správy, je vynútený potrebami samej správy, jej organizácie.

Existencia veľkého množstva odvetví nastoluje rad úloh, ktoré môžu byť riešené len v medziodvetvovom poriadku a meradle organizovanými metódami vo vnútri samotných odvetví hospodárstva. Napríklad otázky rozmiestnenia v súčasnosti sa stavajúcich priemyselných podnikov sa musia riešiť v súlade s evidenciou zdrojov surovín, existencie prostriedkov dopravy a ciest spojenia, miesta výskytu spotrebiteľov priemyselnej produkcie, no v tomto prípade sa to už týka aj mnohých iných odvetví. Výskyt odvetví kladie úlohu ich proporcionálneho rozvoja, viac alebo menej jediných potrieb normovania.

Problém centralizácie a decentralizácie štátnej správy, prirodzene v rámci demokratického centralizmu, má v podmienkach nášho socialistického štátu veľký význam. Svojim obsahom sa obmedzuje na vytvorenie správnych vzťahov funkcií centrálnej a operatívnej správy riadenia. Vplyv daného faktora na systém orgánov štátnej správy prejavuje sa dvojako.

V niektorých prípadoch je tesne spojený s dvoma inými faktormi federatívnym usporiadaním ČSSR a administratívno-územným delením národných republík. Toto spojenie je veľmi tesné – samotná štruktúra federácie a územného určenia vyjadruje sa v ustanovení orgánov, predstavujúcich tú alebo inú štátno-národnú alebo administratívno-územnú formáciu a systém orgánov priamo vyjadruje vzťah centrálnej a operatívnej správy.

Po druhé, daný faktor má samostatný význam. Ide o odvetvovú organizáciu štátnej správy. V súčasnosti v systéme mnohých hospodárskych a iných odvetví existuje veľký počet združení – trustov a pod. Ak sú

ministerstvá prizvané určiť funkcie prevažne centrálného vedenia (správy), potom orgány združení musia sa zamerať na funkcie operatívnej správy.

Pri formovaní systému orgánov štátnej správy ešte viac treba brať do úvahy faktor optimálnej súvzt'ažnosti centralizovanej a decentralizovanej správy. V súčasnosti je treba upevniť obidve zásady demokratického centralizmu. Z jednej strany sa sleduje rozvoj centralizácie a tým sa stavia priehrada rezortným a miestnym tendenciám.

III. FORMY ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY A ICH ZRIAĐOVANIE

A. Formy orgánov štátnej správy sa historicky vyvíjali v podstate vo dvoch typoch ako orgány monokratické a ako orgány kolegiálne. Monokratickým orgánom je taký orgán štátnej správy, v čele ktorého stojí jediná osoba, ktorá tento orgán taktiež predstavuje, riadi jeho činnosť a je za túto činnosť zodpovedná. Kolektívnym orgánom (zborovým) štátnej správy je taký orgán, v čele ktorého stojí skupina osôb, ktorá vyjadruje vôľu tohto orgánu. Monokratické a kolegiálne orgány sú jednak formou organizácie správnych orgánov, jednak vyjadrujú rôzne metódy práce týchto orgánov.

Základným typom ústredného orgánu štátnej správy je ministerstvo. Ide o tradičnú formu monokratického ústredného orgánu štátnej správy. Na čele tohto orgánu je minister, ktorý riadi tento orgán a zodpovedá za jeho činnosť vláde a príslušnému zastupiteľskému orgánu.

Ministerstvo charakterizujú tieto črty:

- rovnaký vzťah k vláde a k príslušnému zákonodárnemu zboru;
- základné právne postavenie⁸;
- zásadne rovnaké postavenie vo vzájomných vzťahoch,
- základná organizačná štruktúra, vybudovaná na rovnakých zásadách⁹;
- monokratické rozhodovanie¹⁰.

Ďalšími typmi ústredných orgánov štátnej správy sú výbory, komisie, správy a úrady. Tieto ústredné orgány štátnej správy majú buď formu monokratického alebo kolektívneho orgánu. Uvedené názvy ústredných

⁸ Kompetencia ministerstva je právne upravená v Ústave ČSSR a ústavno-právnych normách ako aj v príslušných administratívno-právnych normách regulujúcich spoločenské vzťahy v rámci toho ktorého odvetvia alebo sféry štátnej správy, ktorej pôsobí.

⁹ Ministerstvo sa spravidla člení na odbory, samostatné oddelenia a oddelenia, ministra zastupujú, s výnimkou jeho ústavných povinností, námestníci ministra. Najvýznamnejším poradným orgánom každého ministerstva je kolégium ministra.

¹⁰ Toto rozhodnutie je poznamenané využívaním prvkov kolektívneho posudzovania a prerokovania zverených do kompetencie ministerstva.

orgánov sa používajú najmä v tých prípadoch, keď orgán vykonáva špeciálnu pôsobnosť na vyhradenom úseku štátnej správy.

B. Zriaďovanie ústredných orgánov štátnej správy obsahuje ustanovenie ústavného zákona o československej federácii, podľa čl. 81 ústavného zákona č. 143/1968 Zb. v znení ústavného zákona č. 125/1970 Zb. sa zriaďujú federálne ministerstvá ústavným zákonom. Ďalšie federálne orgány štátnej správy sa podľa čl. 83 cit. ústavného zákona zriaďujú zákonom Federálneho zhromaždenia.

Podľa čl. 107 cit. ústavného zákona národným radám ako najvyšším zákonodárnym zborom republík patrí zriaďovať zákonom ministerstvá a iné ústredné orgány štátnej správy republiky.

IV. ORGANIZAČNÉ USPORIADANIE ÚSTREDNÝCH ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY.

Základ stability predmetu federálnej a republikovej štátnej správy vytvárajú ústavno-právne normy, ktoré regulujú vzťah federálneho štátu a členských štátov československej federácie.

Sústava federálnej správy ako jedna zo sústav štátnopolitického riadenia federálneho štátu je:

- činná v rámci úloh, ktoré sa zverujú federálnemu štátu;
- činná v oblasti ľudskej činnosti, v ktorých treba tieto úlohy zabezpečovať a realizovať;
- zvyrazňuje presné určenie úloh federálnej správy, ktoré zabezpečujú orgány federálnej správy;
- dvojčlánková sústava, pričom federálne ministerstvá sú hlavnou a základnou organizačnou formou výkonu federálnej kompetencie.

A. Postavenie a pôsobnosť vlády ČSSR

Vláda ČSSR ako najvyšší orgán štátnej správy je orgánom, ktorý v najširšom rozsahu zabezpečuje realizáciu strategického cieľa socialistickej štátnej správy, t.j. budovanie rozvinutej socialistickej spoločnosti v celej sústave socialistickej štátnej správy pri realizácii jednotlivých smerov rozvoja obsiahnutých v politike Komunistickej strany Československa a socialistickeho štátu v rámci Ústavy ČSSR a zákonov Federálneho zhromaždenia ČSSR.

Federálna vláda plní úlohy vrcholného orgánu štátnej správy vo všetkých troch častiach štátnej správy: v administratívno-politickej, hospodárskej a kultúrno-sociálnej.

V uvedených častiach plní federálna vláda najmä tieto úkony:

a) zjednocuje, riadi a kontroluje činnosť federálnych ministerstiev a iných federálnych orgánov štátnej správy;

b) zabezpečuje plnenie ťažiskových úloh jednotlivých odvetví štátnej správy, ktoré svojou povahou presahujú rámec týchto odvetví alebo ktorých riešenie znamená udávanie smeru, spôsobu a rozsahu plnenia ďalších úloh v celom odvetví alebo v určitom úseku štátnej správy¹¹;

c) zabezpečuje plnenie zákonov, dodržiavanie štátnej disciplíny, ochranu práv občanov a záujmov federálneho štátu;

d) vydáva uznesenia a nariadenia na základe zákonov a na ich vykonanie a sleduje ich plnenie;

e) predkladá návrhy zákonov Federálneho zhromaždeniu a návrhy zákonných opatrení Predsedníctva Federálneho zhromaždenia;

f) plní úlohy v oblasti menovacieho práva;

g) rokuje o odporúčaní svojich poradných orgánov;

h) schvaľuje štatúty ministerstiev a iných federálnych orgánov štátnej správy;

i) plní úlohy pri riešení sporov¹²;

j) zabezpečuje plnenie úloh v oblastiach, ktoré patria do pôsobnosti národných republík¹³.

Vzt'ahy federálnych a republikových ministerstiev sú vzt'ahmi pri príprave a zabezpečovaní úloh štátnej správy jedného a toho istého odvetvia alebo sféry štátnej správy. Ide o horizontálne vzt'ahy, v ktorých sa realizujú požiadavky vyplývajúce z platných zákonov a ich vykonávacích predpisov.

Sú to vzt'ahy, ktoré sú časťou vzt'ahou federálnych a republikových orgánov a ktoré majú byť také aby sa prejavili ako žetateľne celospoločenské postoje a aby zodpovedali celkovou svojou úrovňou potrebám spravovanosti zverených odvetví a sfér štátnej správy.

B. Federálne ministerstvá

Úlohou federálnych ústredných orgánov je zabezpečovanie výkonu štátnej správy federácie. Tieto orgány sú jednak monokratické, jednak kolegiátne.

¹¹ Pozri zákon č. 133/1970 Zb. o pôsobnosti federálnych ministerstiev.

¹² Pozri napríklad § 8 ods. 4 zák. č. 133/1970 Zb.

¹³ Pozri čl. 76 ods. 2 úst. zákona č. 143/1968 Zb. o československej federácii v znení zák. č. 125/1970 Zb.

Činnosť federálnych ministerstiev a ostatných federálnych ústredných orgánov štátnej správy zjednocuje, riadi a kontroluje vláda ČSSR. Vláda ČSSR riadi federálne ministerstvá a ostatné federálne ústredné orgány štátnej správy jednak priamo alebo prostredníctvom člena vlády, ktorý je k tomu zmocnený zákonom¹⁴.

Federálne ministerstvá vykonávajú na svojom úseku štátnu správu v rozsahu pôsobnosti federácie, budujú sa na základe uplatnenia zásady, odvetvovej a funkčnej ako aj zásad organizačno lokalizačných.

Na svojom úseku predkladajú vláde ČSSR:

- návrhy riešenia rozhodujúcich otázok v príslušných oblastiach pôsobnosti federácie,
- návrhy štátnej hospodárskej politiky a plnia úlohy národohospodárskeho plánovania,
- podklady a návrhy potrebné na prípravu návrhov štátnych plánov, rozvoja národného hospodárstva ČSSR, štátnych rozpočtov federácie a iných opatrení širšieho rozsahu,
- návrhy na rozvíjanie sústavy plánovitého riadenia.

Federálne ministerstvá pripravujú návrhy zákonov Federálneho zhromaždenia a nariadení vlády ČSSR. Na základe zákonov Federálneho zhromaždenia a v ich medziach vydávajú všeobecne záväzné právne predpisy a sledujú ako sa tieto predpisy uplatňujú.

Federálne ministerstvá spolupracujú s príslušnými orgánmi republík, od ktorých môžu vyžadovať potrebné podklady a údaje. Zabezpečujú vzájomnú súčinnosť koordináciu a potrebnú jednotnosť postupu.

Federálni ministri a ministri republík v oblasti spoločnej pôsobnosti ČSSR a oboch republík prejednávajú návrhy opatrení, pokiaľ sa ich navrhované opatrenia dotýkajú. Ak nedosiahnu dohodu, informuje príslušný minister ČSSR vládu Československej socialistickej republiky, ktorá rozhodne.

Federálne ministerstvá plnia svoje úlohy v súčinnosti s odbornými a ďalšími dobrovoľnými spoločenskými organizáciami ako aj s družstevnými organizáciami.

V Československej socialistickej republike pôsobia nasledujúce federálne ministerstvá a ďalšie federálne orgány¹⁵:

1. Federálne ministerstvo zahraničných vecí

Je ústredným federálnym orgánom štátnej správy pre oblasť zahraničnej politiky.

¹⁴ Takéto zmocnenie má predseda vlády ČSSR – predseda Štátnej komisie pre vedeckotechnický a investičný rozvoj na základe zákona č. 115/1983 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 133/1970 Zb. o pôsobnosti federálnych ministerstiev a sú mu podriadené – Úrad pre normalizáciu a meranie. Úrad pre vynálezy a objavy a Československá komisia pre atómovú energiu.

¹⁵ Pozri ústavný zákon č. 126/1970 Zb. v znení zákona č. 133/1970 Zb.

Zabezpečuje vzťahy ČSSR k ostatným štátom a k medzinárodným organizáciám, riadi, koordinuje a zabezpečuje vykonávanie zahraničnej politiky ČSSR v činnosti všetkých orgánov federácie a republik. Koordinuje a zabezpečuje prípravu, dojednávania medzinárodných zmlúv. Riadi československé zastupiteľské úrady v zahraničí.

2. Federálne ministerstvo národnej obrany

Je ústredným orgánom štátnej správy na zabezpečovanie obrany ČSSR a orgánom na riadenie a velenie Československej ľudovej armády.

Organizuje a vykonáva opatrenia k mobilizácii a opatrenia k vedeniu evidencie občanov, ktorí podliehajú brannej povinnosti a evidencie vecných prostriedkov, ktoré sa za brannej povinnosti poskytujú pre potrebu ozbrojených síl. Povoláva občanov ČSSR k plneniu brannej povinnosti.

Systém orgánov vojenskej správy tvorí ministerstvo národnej obrany a podriadené vojenské správy (krajské, okresné, mestské a obvodné).

3. Federálne ministerstvo vnútra

Je federálnym ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť vnútorného poriadku a bezpečnosti.

Riadi štátnu bezpečnosť a vo vymedzenom rozsahu Verejnú bezpečnosť. Pripravuje koncepciu a hlavné úlohy Zboru národnej bezpečnosti, vojsk ministerstva vnútra a civilnej obrany.

Na základe zákonných zmocnení vydáva všeobecne záväzné právne predpisy, ktoré najmä upravujú práva a povinnosti príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti a vojsk ministerstva vnútra voči iným orgánom štátnej správy, organizáciám a občanom a služobný pomer týchto príslušníkov.

Minister vnútra ČSSR ustanovuje na návrh ministrov vnútra republik náčalníkov krajských správ Zboru národnej bezpečnosti.

4. Federálne ministerstvo financií

Ako ústredný orgán finančnej správy navrhuje vláde ČSSR koncepciu finančnej politiky, zabezpečuje jej výkon, navrhuje zásady dotačnej a odpisovej politiky, robí rozbery finančného hospodárenia ČSSR, predkladá vláde návrh štátneho rozpočtu federácie a štátneho záverečného účtu federácie, navrhuje vláde spôsob zabezpečenia príjmov štátneho rozpočtu, úpravu československej meny, spôsob tvorby a použitia a rozsah devízových rezerv, stanovuje zásady financovania zahraničného obchodu.

Predkladá vláde návrhy zákonných úprav o odbore svojej pôsobnosti zabezpečuje jednotné vykonávanie a uplatňovanie zákonov Federálneho zhromaždenia o odvodoch a daniach, ako aj predpisov o poplatkoch, ktoré majú vzťah k zahraničiu.

Vydáva na základe splnomocnení obsiahnutých v príslušných zákonoch všeobecne záväzné právne predpisy, ktoré upravujú správu národného majetku, fakturovanie, platenie a finančné hospodárenie hospodárskych organizácií.

5. Federálne ministerstvo zahraničného obchodu

Je federálnym ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť zahranično-hospodárskych vzťahov. Navrhuje vláde ČSSR zásady jednotnej zahraničnej obchodnej politiky a riadi jej vykonávanie. Zabezpečuje prípravu dojednávania medzinárodných zmlúv v oblasti zahraničného obchodu a zabezpečuje vnútroštátne vykonávanie týchto zmlúv. Vydáva na základe splnomocnení obsiahnutých v príslušných zákonoch všeobecne záväzné predpisy o zahraničnoobchodnej činnosti a o jej organizovaní a riadi a kontroluje jej vykonávanie. Zriaďuje a zrušuje organizácie zahraničného obchodu po prerokovaní s ústrednými orgánmi republík a tieto organizácie riadi. Federálne ministerstvo zahraničného obchodu vykonáva pôsobnosť vo veciach colníctva, colnej politiky a colných taríf.

Ústredná colná správa je osobitnou zložkou Ministerstva zahraničného obchodu. Ako jej orgány pre územie republík pôsobí Colné riaditeľstvo pre ČSR a Colné riaditeľstvo pre SSR. Týmto riaditeľstvám sú priamo podriadené colnice.

6. Federálne ministerstvo práce a sociálnych vecí

Je ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť práce, miezd a sociálnej politiky. Predkladá vláde ČSSR návrhy jednotných zásad pracovnoprávných vzťahov, systému regulácie rozmiestňovania pracovných síl, zásad politiky zamestnanosti, produktivity a racionalizácie práce, reprodukcie pracovných síl a ich kvalifikácie. Navrhuje zabezpečenie náboru pracovných síl, pohyb pracovných síl medzi republikami a medzištátne dohody o pracovnej výpomoci. Navrhuje vláde a podľa ich smerníc ustanovuje jednotné zásady usmerňovania mzdového vývoja, mzdových sústav, poskytovania výhod materiálnej povahy a náhrad výdavkov spojených s výkonom práce, normovania spotreby práce a mzdovej kontroly.

Vydáva všeobecne záväzné právne predpisy, ktoré upravujú mzdové tarify, druhy a výšku príplatkov k mzdám a podmienky ich priznávania, spôsob

regulácie miezd, náhrady výdavkov spojených s výkonom práce a príspevky pri nástupe do pracovného pomeru a pri jeho rozviazaní.

Navrhuje vláde ČSSR opatrenia v oblasti sociálnej politiky, najmä v oblasti sociálneho a nemocenského zabezpečenia obyvateľstva, spoločnej starostlivosti o rodinu a mládež a vytvárania priaznivých podmienok pre rozvoj populácie, zásady štátnej bytovej politiky zo sociálnych hľadísk.

Na základe splnomocnení vydáva všeobecne záväzné právne predpisy, pokiaľ ide o dôchodkové zabezpečenie (poistenie), zabezpečenie matky a dieťaťa, zabezpečenie v chorobe a zaopatrovací príspevok členov rodín občanov konajúcich službu v ozbrojených silách.

7. Federálne ministerstvo palív a energetiky

Je federálnym ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť ťažby tuhých palív, ťažby nafty a zemného plynu, ťažby a úpravy rádioaktívnych surovín, plynárenstva a energetiky.

Zúčastňuje sa na tvorbe jednotnej štátnej priemyselnej politiky a koncepcie rozvoja jemu zverených oblastí, spracováva zásady ochrany a využitia nerastného bohatstva v odvetviach ním riadených, vo svojej oblasti zriaďuje a riadi organizácie výrobo-technické, výskumné, vývojové a projekčné.

Federálnemu ministerstvu palív a energetiky je podriadená Štátna energetická inšpekcia.

8. Federálne ministerstvo poľnohospodárstva a výživy

V rámci svojej pôsobnosti predkladá vláde návrhy zásad poľnohospodárskej politiky a politiky výživy ľudu, zodpovedá za dodržiavanie bilancií štátnych fondov mäsa a obilnín a centrálnemu fondu krmív, zabezpečuje jednotné vykonávanie štátneho skúšobníctva a normalizácie vo svojej oblasti.

Vydáva všeobecne záväzné právne predpisy o veterinárnej ochrane a rastlinolekárskej ochrane, na dovoz, prevoz a vývoz, vyhlasuje zoznam škodcov vnútornej karantény, povoľuje výrobu prostriedkov na ochranu rastlín ako aj ich dovoz a uvádzanie do obehu.

9. Federálne ministerstvo dopravy

Predkladá vláde návrhy zásad štátnej dopravnej politiky a koncepcii rozvoja dopravnej sústavy. Riadi organizácie v odboroch železničnej dopravy, podniky dopravy, správu a údržbu dopravných letísk, organizácie obstaráva-

júce správu dial'nic, podniky riečnej dopravy a plní funkciu námorného úradu ČSSR.

Vydáva všeobecne záväzné právne predpisy vo veciach všetkých druhov dopravy a dopravných ciest, navrhuje štátne normy a schvaľuje odborové normy pre technickú spôsobilosť dopravných prostriedkov, zariadení a dopravných ciest.

Vykonáva štátnu správu a štátny odborný dozor vo veciach celoštátnych dráh a vlečiek, civilného letectva, dial'nic a riečnej plavby.

10. Federálne ministerstvo spojov

Je federálnym ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť pôšt a telekomunikácií. Organizuje a riadi jednotnú sústavu spojov, zriaďuje orgány nevyhnutné pre účinné riadenie spojov, preddovšetkým ústredné riaditeľstvá spojov. Vydáva všeobecne záväzné právne predpisy a jednotné pravidlá na výkon poštovej a telekomunikačnej prevádzky a vykonáva štátnu správu podľa poštového zákona a zákona o telekomunikáciách.

Vydáva poštové známky a iné poštové ceniny.

11. Federálne ministerstvo hutníctva a ťažkého strojárstva.

Je federálnym ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť hutníctva železa a neželezných kovov, ťažkého strojárstva, ťažby a úpravy rúd a magnezitu¹⁶.

Riadi na svojom úseku príslušné štátne organizácie, prípadne ich zriaďuje a zrušuje a určuje organizačné usporiadanie výrobnotechnickej základne dovýrobného-hospodárskych jednotiek, včítane oblastných riaditeľstiev po prerokovaní s príslušnými orgánmi republík. Riadi štátnu službu pre drahé kovy¹⁷.

12. Federálne ministerstvo všeobecného strojárstva

Je federálnym ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť všeobecného strojárstva. Riadi na svojom úseku príslušné štátne organizácie, prípadne ich zriaďuje a zrušuje po prerokovaní s príslušnými orgánmi republík a určuje do výrobných hospodárskych jednotiek, včítane oblastných riaditeľstiev.

¹⁶ Pozri úst. zákon č. 157/1973 Zb. a zák. č. 158/1973 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 133/1970 Zb. o pôsobnosti federálnych orgánov.

¹⁷ Pozri vyhl. MHP a RB č. 93/1962 Zb. o štátnej službe pre drahé kovy.

13. Federálne ministerstvo elektrotechnického priemyslu

Je federálnym ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť elektrotechnického priemyslu¹⁸.

C. Iné ústredné orgány štátnej správy federácie

Inými ústrednými orgánmi štátnej správy rozumieme ústredné orgány inak organizované ako ministerstvá. Zatiaľ čo ministerstvá sú poznamenané univerzalitou, iné ústredné orgány štátnej správy sú poznamenané len špecialnosťou, prípadne úzkou špecializovanosťou.

Druhým článkom federálnej správy sú iné federálne orgány:

1. Federálny cenový úrad

Je federálnym ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť cien, v čele ktorého je člen vlády Československej socialistickej republiky.

Navrhuje vláde ČSSR zásady cenovej politiky a smernice pre úpravu cien, ceny nových výrobkov, služieb, výkonov a prác, určuje ceny, ktoré musia byť jednotné vzhľadom na ich význam.

Koordinuje plán a ustanovuje rozhodujúce úlohy v kontrole cien.

Vydáva všeobecne záväzné právne predpisy na tvorbu a kontrolu cien.

2. Štátna plánovacia komisia

Bola vytvorená miesto zrušeného ministerstva plánovania ako federálny ústredný orgán štátnej správy pre národohospodárske plánovanie a rozvíjanie sústavy plánovitého riadenia národného hospodárstva.

Štátna plánovacia komisia sa ako kolektívny orgán skladá z predsedu, ktorý je popredsedom vlády Československej socialistickej republiky, podpredsedu, ktorý je ministrom vlády ČSSR a členov vlád oboch republík, ktorí sú poverení riadením plánovacích orgánov republík.

Predsedu a popredseda Štátnej plánovacej komisie menuje a odvoláva

¹⁸ Ústavný zákon č. 147/1979 Zb. o zriadení Federálneho ministerstva elektrotechnického priemyslu a zákon č. 149/1979 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 133/1970 Zb. o pôsobnosti federálnych orgánov.

prezident Československej socialistickej republiky. Ďalších členov menuje a odvoláva vláda ČSSR.

Pôsobnosť štátnej plánovacej komisie spočíva v tom, že organizuje podľa pokynov vlády proces vypracovania, zabezpečovania, kontroly a plnenia štátnych plánov rozvoja národného hospodárstva¹⁹.

Predkladá vláde návrhy na rozvíjanie sústavy plánovitého riadenia národného hospodárstva, koordinuje postup vypracovania národnohospodárskych plánov po stránke organizačnej a metodickej a vydáva metodické pokyny.

Vypracúva a predkladá vláde návrhy smerníc pre vypracovanie plánov a návrhy plánov ČSSR, pripravuje návrh zákona o strednodobom pláne, vydáva všeobecne záväzné právne predpisy o úprave národnohospodárskeho plánovania a materiálno-technického zásobovania, vykonáva kontrolu plnenia štátnych plánov.

Zabezpečuje kordináciu plánov Československej socialistickej republiky s plánmi členských krajín Rady vzájomnej hospodárskej pomoci.

Vypracúva návrhy na rozvíjanie sústavy plánovitého riadenia národného hospodárstva a preveruje účinnosť tejto sústavy.

3. Výbor ľudovej kontroly Československej socialistickej republiky

Je federálnym ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť kontroly a vrcholným orgánom v sústave ľudových kontrol.

Koordinuje činnosť výborov ľudovej kontroly republík, organizuje spoločne kontrolné akcie, stará sa o výskum v odbore kontroly.

Výbor ľudovej kontroly ČSSR má 12 až 16 členov, ktorých menuje a odvoláva vláda ČSSR, predseda Výboru ľudovej kontroly ČSSR je členom vlády.

4. Štátna komisia pre vedeckotechnický a investičný rozvoj

Je federálnym ústredným orgánom štátnej správy ČSSR pre oblasť vedeckotechnického a investičného rozvoja. Zúčastňuje sa na tvorbe jednotnej štátnej vedeckotechnickej politiky a investičnej politiky²⁰.

V oblasti vedecko-technickej politiky organizuje prípravu návrhov štátnej vedecko-technickej politiky ČSSR, pripravuje, spracúva a predkladá vláde

¹⁹ Pozri zákon č. 145/1970 Zb. o národnohospodárskom plánovaní.

²⁰ Ústavný zákon č. 124/1983 Zb. o zriadení Štátnej komisie pre vedeckotechnický a investičný rozvoj a zákon č. 115/1983 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 133/1970 Zb. o pôsobnosti federálnych ministerstiev.

ČSSR návrh štátneho plánu rozvoja vedy a techniky, riadi prípravu a spracúva návrh štátneho plánu projektových a typizačných prác, pritom úzko spolupracuje so Štátnou plánovacou komisiou, prerokúva návrh plánu základného výskumu pred jeho predložením ČSAV vláde ČSSR. Navrhuje vláde zásady riadenia jednotnej výskumnej a vývojovej základne v ČSSR a koncepciu medzinárodnej spolupráce v oblasti vedeckotechnického rozvoja včítane licenčnej politiky a technickej pomoci, životného prostredia, investičného rozvoja.

V oblasti investičnej politiky pripravuje podklady pre koncepciu štátnej investičnej politiky a spracúva návrhy koncepcie štátnej bytovej politiky, celoštátnu koncepciu tvorby a ochrany životného prostredia a spracúva koncepciu budovania automatizovaných systémov riadenia. Zabezpečuje utváranie a činnosť pracovísk vedeckých, technických a ekonomických informácií, vykonáva štátnu expertízu investícií vodvetviach riadených federálnymi orgánmi a investícií federálneho významu a navrhuje, prípadne vykonáva potrebné opatrenia. Koordinuje kontrolnú činnosť v oblasti vedeckotechnického a investičného rozvoja a koordinuje zabezpečovanie jednotnej štátnej vedeckotechnickej, investičnej a bytovej politiky a koncepciu tvorby a ochrany životného prostredia medzinárodnej spolupráce a budovania automatizovaných systémov riadenia.

Vydáva všeobecne záväzné právne predpisy na úseku plánovania vedeckotechnického rozvoja, výskumnej a vývojovej základne, vedeckých, technických a ekonomických informácií a automatizovaných systémov riadenia, požitia finančných devízových a ostatných prostriedkov, riadenia investorskej, projektovej, inžinierskej a typizačnej činnosti, prípravy, realizácie a vyhodnocovania investícií, určovania ekonomickej efektívnosti vedeckotechnického rozvoja a investícií a rozpočtovania v investičnej výstavbe.

Predsedovi Štátnej komisie je podriadený Úrad pre vynálezy a objavy, Úrad pre normalizáciu a merania a Československá komisia pre atómovú energiu.

Ďalej sem patria napr. Správa federálnych hmotných rezerv, Federálny štatistický úrad, Úrad pre vynálezy a objavy ČSSR, Úrad pre normalizáciu a meranie ČSSR, Štátna arbitráž ČSSR, Štátna banka československá, Správa vojenských súdov, Federálny úrad pre tlač a informácie, Československá komisia pre atómovú energiu.

Povaha činnosti iných orgánov štátnej správy je daná potrebou zabezpečiť politickoodborný, často úzko špecializovaný výkon štátnej správy v organizačnom systéme štátnej správy.

Ide o činnosť, ktorá patri do určitej vecne vymedzenej oblasti štátnej správy.

V praxi sa vyskytujú v zásade tieto dve formy organizačného usporiadania:
– môže byť vytvorený samostatný orgán pre riadenie a výkon takejto

činnosti pre celé územie ČSSR, takýto orgán je vždy podriadený niektorému z ústredných orgánov štátnej správy a môže pre výkon štátnej správy zriaďovať v územnom obvode svojej pôsobnosti organizačné zložky (pobočky, inšpektoráty).

– v druhom prípade výkon štátnej správy priamo vykonáva ústredný orgán štátnej správy prostredníctvom špecializovaných zložiek, ktoré sú priestorovo rozmiestnené spravidla v územných obvodoch miestnych orgánov štátnej moci a správy (napr. vojenské správy).

Môže ísť však i o také organizačné usporiadanie tejto činnosti, kedy v rámci ústredného orgánu štátnej správy je vytvorená osobitná samostatná zložka (napr. Ústredná colná správa)²¹.

Do konca roka 1970 tvorili federálne výbory tretí článok federálnej správy. Budovali sa pri uplatnení odvetvovej a funkčnej zásady. Z hľadiska organizačnej štruktúry vo federálnych orgánoch sa uplatnila zásada kolegiálnosti, parity a menovacej zásady. Na čele federálneho výboru bol minister – predseda federálneho výboru²².

D. Postavenie a pôsobnosť republikových vlád

Sústava štátnej správy členských štátov československej federácie zahŕňa dve sústavy štátnej správy, a to sústavu štátnej správy ČSR a sústavu štátnej správy SSR. Sústavu centrálnej štátnej správy v oboch národných republikách tvorí sústava centrálnych národných správnych orgánov. Ide o sústavu štátnej správy, ktorá sa buduje pri uplatnení:

- zásady dvojčlánkovitosti centrálnych národných správnych orgánov,
- tých istých organizačno-lokalizačných zásad, ako aj tých istých organizačno-štrukturálnych zásad.

Sústava národných správnych orgánov je dvojčlánková. Skladá sa z ministerstiev a iných ústredných národných správnych orgánov, pričom ministerstvo je prevládajúca organizačná forma štátnej správy na centrálnej úrovni.

Na území republík pôsobí vláda Českej socialistickej republiky a vláda Slovenskej socialistickej republiky. Vláda republiky je najvyšším výkonným orgánom štátnej moci republiky.

Vládam republík prislúcha celá vládna výkonná právomoc, ktorá vyplýva zo zákonodárnej pôsobnosti národnej rady, ktorej sú vlády republík z výkonu

²¹ Pozri § 40 ods. 2 zákona č. 133/1970 Zb., kde Ústredná colná správa je osobitnou zložkou ministerstva zahraničného obchodu.

²² Pozri ústavný zákon č. 171/1968 Zb. o zriadení federálnych ministerstiev a federálnych výborov a zákon č. 172/1968 Zb. o federálnych výboroch. Od 1. 1. 1971 boli miesto federálnych výborov zriadené federálne ministerstvá úst. zákonom č. 125/1970 Zb. a z č. 126/1970 Zb.

svojej funkcie zodpovedné. Predsedu a členov vlády menuje a odvoláva Predsedníctvo národnej rady.

Vlády republík zameriavajú svoju činnosť na zabezpečovanie záujmov federálneho štátu i národných štátov. Dbajú na dôslednú realizáciu uznesení Komunistickej strany Československa a uznesení federálnej vlády, ktoré treba zabezpečovať v centrálnych i miestnych národných správnych orgánoch.

Vlády republík sú činné ako správne orgány v oblasti administratívno-politickej, hospodárskej a kultúrno-sociálnej. Plnia najmä tieto úlohy:

- zjednocujú, riadia a kontrolujú činnosť národných ministerstiev a iných národných centrálnych orgánov štátnej správy;
- zabezpečujú plnenie zákonov, dodržiavanie štátnej disciplíny, ochranu práv občanov a záujmov národných štátov i federálneho štátu;
- vydávajú uznesenia a nariadenia na základe zákonov a na ich vykonanie, sledujú a zabezpečujú ich plnenie;
- predkladajú návrhy zákonov národným radám a návrhy zákonných opatrení ich predsedníctvam;
- vykonávajú menovacie právo;
- riadia a kontrolujú činnosť národných výborov.

E. Republikové ministerstvá a iné ústredné orgány republík

Ministerstvá a iné ústredné orgány podriadené vládam republík sú činné v rámci výkonu vecí, ktoré patria do kategórie spoločnej kompetencie a výlučne národnej kompetencie.

Ministerstvá a iné ústredné orgány republík, ktorú sú činné v oblasti spoločnej kompetencie, spolupracujú vo vzťahu k federálnym orgánom štátnej správy predovšetkým s príslušnými federálnymi orgánmi.

Národné ministerstvá a iné ústredné orgány štátnej správy, ktoré sú činné v rámci kategórie výlučne národnej kompetencie, spolupracujú v pomerne širokom rozsahu najmä medzi sebou navzájom. V záujme toho ministri si vytvorili spoločné koordinačné orgány najmä:

- Radu pre stavebníctvo,
- Radu pre lesné a vodné hospodárstvo,
- Radu pre školstvo,
- Radu pre zdravotníctvo,
- Radu pre kultúru.

Rady ako spoločné orgány národných ministerstiev prerokúvajú veci v oblasti výlučne národnej kompetencie národných správnych orgánov, ktoré si vyžadujú jendnotný postup v obidvoch republikách a veci, ktoré treba

zabezpečovať spoločne. Ministerstvá a iné ústredné orgány štátnej správy sú zriaďované zákonom národnej rady²³.

Na území Slovenskej socialistickej republiky pôsobia tieto ústredné orgány.

1. Slovenská plánovacia komisia

Bola zriadená namiesto ministerstva plánovania ako ústredný orgán štátnej správy pre národohospodárske plánovanie.

Skladá sa z predsedu, ktorým je podpredseda vlády republiky a z ďalších členov, ktorých menuje a odvoláva vláda republiky. Kompetencia Slovenskej plánovacej komisie je špecifikovaná v zákone č. 145/1970 Zb. o národohospodárskom plánovaní. Zodpovedá vláde republiky najmä za súlad návrhu plánu republiky s plánom Československej socialistickej republiky. Zabezpečuje vypracovanie návrhu plánu republiky, organizuje postup plánovacích prác a kontrolu plnenia plánu republiky, navrhuje vláde koncepciu oblastného rozvoja a napomáha Štátnej plánovacej komisii pri plnení jej úloh.

2. Výbor ľudovej kontroly Slovenskej socialistickej republiky

Predstavuje ústredný orgán štátnej správy na úseku kontroly v Slovenskej vsocialistickej republike²⁴.

V čele Výboru ľudovej kontroly Slovenskej socialistickej republiky je predseda, ktorý je členom vlády. Výbor má 8 až 12 členov, ktorých menuje a odvoláva vláda republiky.

Postavenie Výboru ľudovej kontroly Slovenskej socialistickej republiky je zvýraznené najmä týmito skutočnosťami:

- plní funkciu ústredného orgánu štátnej správy republík v oblasti ti kontroly;
- má postavenie univerzálneho kontrolného orgánu v rámci republiky;
- vykonáva najširší rozsah funkcií kontroly, ktorý sa prejavuje vo vzťahu k centrálnym národným správnym orgánom;
- vo vzťahu k iným kontrolným orgánom má postavenie koordinačného orgánu;
- vo vzťahu k výborom ľudovej kontroly národných výborov má postavenie odvolacieho orgánu;
- vo vzťahu k výborom ľudovej kontroly vo výrobných hospodárskych jednotkách riadených republikovými orgánmi má postavenie kreačného orgánu.

²³ Zákon ČNR č. 2/1969 Zb., v znení zákona č. 125/1973 Zb. a zákon č. 147/1970 Zb. Zákon SNR č. 207/1968 Zb., v znení zákona č. 39/1973 Zb. a zákona č. 150/1970 Zb.

²⁴ Pozri: zákon č. 147/1970 Zb.

Dó pôsobnosti výboru ľudovej kontroly republiky patrí:

- kontrola činnosti republikových orgánov štátnej správy;
- kontrola hospodárskych a iných organizácií riadených národnými správnymi orgánmi;
- kontrola plnenia opatrení vlád republík;
- koordinácia činnosti výborov ľudovej kontroly v jednotlivých odvetviach a miestnych orgánov ľudovej kontroly;
- spolupráca s inými republikovými orgánmi štátnej správy vykonávajúcimi kontrolu;
- zabezpečovanie plnenia úloh v spoločných akciách organizovaných Výborom ľudovej kontroly ČSSR;
- zabezpečovanie realizácie úloh v oblasti kontroly, požadovaných prostredníctvom národnej rady;
- priamo prešetruje závažné sťažnosti a oznámenia²⁵.

3. Slovenská komisia pre vedeckotechnický a investičný rozvoj

Je ústredný orgán štátnej správy SSR pre vedeckotechnický a investičný rozvoj, územné plánovanie a stavebný poriadok²⁶.

4. Ministerstvo financií SSR

Je ústredným orgánom finančnej štátnej správy republiky, najmä pre otázky štátneho rozpočtu, daní a poplatkov finančného hospodárenia, správy národného majetku a pre peňažné ústavy.

5. Ministerstvo práce a sociálnych vecí SSR

Je ústredným orgánom štátnej správy v oblasti pracovnoprávných vzťahov, zamestnanosti, mzdy, zabezpečenia učňov, sociálno-právnej ochrany mládeže, rozvoja populácie, dôchodkového zabezpečenia a ďalších otázok sociálnej politiky.

Ministerstvu práce a sociálnych vecí sú podriadené tieto inštitúcie:

²⁵ Pozri zákon č. 103/1971 Zb. o ľudovej kontrole.

²⁶ Zákon SNR č. 121/1983 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon SNR č. 207/1068 Zb. v ČSR zákonom ČNR č. 118/1983 Zb. zrušilo sa ministerstvo výstavby a techniky ČSR a zriadila sa Česká komisia pre vedeckotechnický a investičný rozvoj, ktorým sa mení a dopĺňa zákon ČNR č. 2/1969 Zb.

- Slovenský úrad bezpečnosti práce,
- Úrad dôchodkového zabezpečenia, ktorý rozhoduje o dávkach dôchodkového zabezpečenia a pritom vystupuje pod svojím menom.

6. Ministerstvo školstva SSR

Ministerstvo školstva sa stará o zariadenie predškolskej a mimoškolskej výchovy, o základné a odborné školy, gymnáziá, vysoké školy a iné školské organizácie celonárodného významu.

Slovenský výbor pre vysoké školy je poradný orgán ministra, ktorý je zriadený pri ministerstve.

7. Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy SSR

Do kompetencie patria otázky poľnohospodárstva, poľovníctva, rybárstva a potravinárskeho priemyslu.

8. Ministerstvo kultúry SSR

Ministerstvu kultúry náleží kultúrno-výchovná činnosť, umenie, kultúrne pamiatky, ochrana prírody, vydávanie neperiodickej tlače, vykonávanie autor-ského zákona, výroba a obchod v oblasti kultúry.

9. Ministerstvo zdravotníctva SSR

Je ústredný orgán štátnej správy pre liečebnú, preventívnu a hygienickú starostlivosť, prírodné liečebné kúpele a liečivé zdroje, farmaceutický priemysel, zdravotnícke školy a pre uplatňovanie zákona o regresných náhradách.

V rámci ministerstva zdravotníctva ďalej pôsobí:

- Slovenský inšpektorát kúpeľov a žriediel,
- Slovenský protialkoholický zbor,
- Hlavný hygienik Slovenskej socialistickej republiky.

10. Ministerstvo spravodlivosti SSR

Ministerstvo spravodlivosti je ústredný orgán štátnej správy pre súdnictvo, štátnejnotárstvo a väzenstvo. Ministerstvu je podriadený Zbor nápravnej výchovy.

11. Ministerstvo vnútra SSR

Je ústredným orgánom štátnej správy, ktorý sa stará o verejný poriadok a bezpečnosť, zabezpečenie bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, vnútorné veci, štátne symboly, matričné veci, štátne občianstvo, evidenciu obyvateľstva, občianske preukazy, spolčovacie a zhromažďovacie práva, archívnickovo, požiaru ochranu a civilnú obranu.

Ministerstvo vnútra riadi útvary Verejnej bezpečnosti, pokiaľ neide o činnosť patriacu federálnemu ministerstvu vnútra.

Je ústredným orgánom štátnej správy pre miestne hospodárstvo a hospodárenie s bytmi a nebytovými priestormi.

12. Ministerstvo priemyslu SSR

Je ústredný orgán štátnej správy pre chemický priemysel a spracovanie ropy, gumárenský a plastikársky priemysel, papiera a celulózy, skla a keramiky, textilný a odevný, kožiarský, polygrafický a drevospracujúci priemysel.

13. Ministerstvo stavebníctva SSR

Je ústredným orgánom štátnej správy na úseku výroby.

14. Ministerstvo lesného a vodného hospodárstva SSR

Je ústredným orgánom štátnej správy, ktorý sa stará o lesné a vodné hospodárstvo a o technické a ekonomické otázky ochrany čistoty ovzdušia. Sú mu podradené tieto orgány:

- Slovenský hydrometeorologický ústav,
- Slovenská technická inšpekcia ochrany ovzdušia.

15. Ministerstvo obchodu SSR

Je ústredný orgán štátnej správy pre vnútorný obchod a pre cestovný ruch. V rámci ministerstva sú zriadené:

- Slovenský výbor pre cestovný ruch ako koordinačný orgán, ktorého zloženie a štatút stanoví vláda republiky,

– Slovenská obchodná inšpekcia.

Na území SSR boli zriadené ešte ďalšie ústredné orgány štátnej správy:

- Slovenský cenový úrad,
- Slovenský štatistický úrad,
- Slovenský úrad geodézie a kartografie,
- Slovenský geologický úrad,
- Slovenský banský úrad,
- Slovenský úrad pre tlač a informácie,
- Štátna arbitráž Slovenskej socialistickej republiky.

Predseda týchto úradov a orgánov menuje a odvoláva vláda republiky, s výnimkou Slovenského štatistického úradu, ktorého menuje a odvoláva Predsedníctvo Slovenskej národnej rady. Obdobný systém ústredných orgánov štátnej správy ako v SSR je tiež na území Českej socialistickej republiky.

Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika
w Koszycach

Mikuláš Mikolaj

THE ROLE OF THE ORGANS OF CENTRAL STATE ADMINISTRATION IN THE FEDERATION OF CZECHOSLOVAKIA

The author analyses the relationship between establishing of new organs of state administration and the idea of the federal state. In the conditions of the federation some relatively independent systems of central state administration exist, conducted by particular authorities and corresponding representative organs. The competence of federal and republican organs of central state administration is based on the Czechoslovak Federation Act and other legal regulations. The federal structure of the Czechoslovak Federal Republic results in a structure different from that of a unitarian state. The Czechoslovak Federation Act divided the former unitarian state functions between the Czechoslovak Socialist Republic on one hand, and the Czech Socialist Republic and the Slovak Socialist Republic on the other. Some matters have been committed to the exclusive competence of the CSSR and others to the joint competence of the CSSR and both republics, or else to the exclusive competence of either republic. The exclusive competence of the federation covers foreign affairs including foreign policy, international contracts, representation of the CSSR and decisions on war and peace, defence of the CSSR, monetary matters, federal state material resources, federal legislation and administration within the competence of the federation, supervision of activity of federal organs, and protection of constitutional principles of the federation.

The exclusive competence of the federation is based on the principle that in the above fields only the legislative and executive organs of state authorities, organs of state administration and federal judicial organs may operate. The joint competence of the federation and both republics covers planning, finance matters, banking system, fixing of prices, economic relations with foreign countries, industry, agriculture and food, transport, post office and telecommunication, develop-

ment of science and technology, capital investments, labour and social policy, statistics, economic arbitration, industrial norms, legal situation of corporations, internal order and safety, the press, supervision.

The exclusive competence of republics covers particularly such matters as: the health service, education, culture, home trade, justice, forestry and water resources, land-surveying and mapping, granting of academic degrees, safety of work.

The present development of the system of state administration, from the point of view of its organization, consists of development of traditional forms of state administration, but also gradual establishing and developing of new organs of state administration. This phenomenon is closely accompanied by a process of disappearing of certain previously existing administrative organs.